

Vergaderjaar 2022–2023

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 1962

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 juli 2023

Middels deze brief informeer ik u over de jaarvergadering van de Europese Investeringsbank (EIB) die ik heb bijgewoond op 16 juni jl. te Luxemburg en marge van de Ecofinraad. Daarnaast informeer ik u in deze brief over de recente activiteiten van de EIB in Nederland.

EIB jaarvergadering

Tijdens de jaarvergadering kwamen enkele belangrijke thema's aan de orde die momenteel spelen bij de Bank, zoals Oekraïne, strategische veiligheid, durfkapitaal en energie. Tevens werd stilgestaan bij het financiële jaarverslag en het EIB *Review and Evaluation Process* (REP) Assessment Report. Daarnaast verleenden Gouverneurs goedkeuring aan de vernieuwing van de raad van bewindvoerders van de EIB en het Audit Comité (AC). Hieronder vindt u een nadere toelichting.

Oekraïne

Gouverneurs spraken hun waardering uit voor de rol van de Bank in Oekraïne tijdens het afgelopen jaar. De EIB heeft Oekraïne sinds de start van de oorlog in 2022 in totaal met EUR 2,4 mld. gesteund, onder andere ten behoeve van de liquiditeitsbehoefte van de overheid, herstel van infrastructuur, energie en dienstverlening. Om een adequate implementatie van de projecten te borgen gaf de Bank aan op korte termijn het EIB-kantoor in Kyiv te zullen heropenen.

Daarnaast spraken veel gouverneurs hun steun uit voor het voorstel voor het EU For Ukraine Trust Fund (EU4U) van de EIB. Dit initiatief heeft tot doel de wederopbouw en het herstel in Oekraïne vanuit de EIB de komende maanden voort te kunnen zetten. De beschikbare middelen vanuit de EU begroting ten behoeve van de EIB zijn momenteel vrijwel uitgeput en zonder nieuwe garantiedekking kan de Bank geen nieuwe activiteiten ontplooiën. EU4U is derhalve bedoeld als een tijdelijke

overbrugging totdat financiering wordt gevonden binnen de EU begroting.

EU4U zal prioritaire wederopbouw- en herstelinvesteringen ondersteunen in sectoren die zijn geïdentificeerd door de regering van Oekraïne, de Wereldbank, de Europese Commissie en de Verenigde Naties in de tweede *Rapid Damage and Needs Assessment* (RDNA2). In de RDNA2 is vastgesteld dat de kosten voor de wederopbouw van Oekraïne over een periode van 10 jaar naar schatting 411 miljard dollar bedragen.

Met EU4U kan de EIB cruciale herstelwerkzaamheden aan kritieke infrastructuur, waaronder energie, transport, gezondheidszorg, sociale diensten, stadsverwarming, cyberbeveiliging en zakelijke investeringen financieren. Daarnaast kan dit initiatief bijdragen aan het herstel van civiele infrastructuur en zo ontheemde Oekraïners huisvesten. Omdat een draaiende economie voor Oekraïne cruciaal is, zal het EU4U ook pogen de toegang tot financiering voor Oekraïense ondernemers te verbeteren, in samenwerking met Oekraïense en internationale partners.

Naast deze investeringen trekt de EIB EUR 100 miljoen uit voor technische assistentie. Experts zullen ondersteuning bieden op het gebied van projectontwikkeling ten gunste van wederopbouw in zowel Oekraïne als Moldavië. Dit heeft als doel om gedegen projectontwikkeling te borgen in de huidige uitdagende omstandigheden in zowel Oekraïne als Moldavië.

Op 14 juli zal en marge van de Ecofinraad te Brussel een *signing* ceremonie plaatsvinden voor alle lidstaten die hun intentie kenbaar willen maken om bij te dragen aan het initiatief. Het kabinet heeft uw Kamer eerder laten weten EUR 52 mln. te zullen bijdragen aan dit initiatief.¹ Daarbij zal ik toezien op een tijdige implementatie, gezien de urgente financieringsbehoefte van Oekraïne.

Strategic European Security Initiative (SESI Plus)

In 2017 riep de Europese Raad de EIB op om meer te investeren in onderzoek, ontwikkeling en innovatie van de defensie sector in Europa. Uiteindelijk is dit in 2022 uitgemond tot het Strategic European Security Initiative (SESI). Het oorspronkelijke pakket had een omvang van EUR 6 mld. De EIB stelde voor om dit te verhogen naar EUR 8 mld. Dit kon rekenen op brede steun van de aandeelhouders.

Met SESI focust de EIB zich op de zogenoemde dual-use industrie (waarbij projecten zowel militaire als civiele toepassingen hebben). Het initiatief dateert van voor de Russische inval in Oekraïne, vandaar dat het kabinet van mening is dat er op constructieve wijze onderzoek moet worden gedaan naar de mogelijkheden voor de EIB om meer op het gebied van defensie te doen, naast dual-use technologieën. Ik heb de Bank hier tijdens deze jaarvergadering ook toe opgeroepen.

Hierbij moet wel oog worden gehouden op het effect hiervan op toegang tot de kapitaalmarkt voor de EIB. Er bestaat een serieus risico dat de toegang van de EIB tot de kapitaalmarkten in het geding komt wanneer de activiteiten op defensiegebied voorbij *dual-use* worden verbreed. De EIB haalt als klimaatbank momenteel middelen op bij een groot aantal investeerders die vaak strenge ESG (Environmental, Social, Governance) standaarden hanteren, met veelal een clause die defensie investeringen verbiedt. Hierdoor kunnen deze investeerders mogelijk niet langer met de EIB in zee gaan bij verbreding van de scope van defensie investeringen.

¹ Kamerstuk 36 045, nr. 165

Als gevolg van het potentieel afhaken van deze investeerders zouden de kredietbeoordelaars de Bank potentieel geen AAA-rating meer verstrekken, waardoor de kapitaalkosten volgens de Bank enorm kunnen stijgen. De EIB heeft derhalve gewaarschuwd dat de kaders van defensie investeringen niet verder kunnen worden opgerekt, zonder vergaande nadelige financiële gevolgen. De EIB ziet vooral een rol bij het verder uitbouwen van de activiteiten die zij wel kan ontplooiën, zoals op het gebied van RDI (research, development, innovation), cybersecurity en civilian security infrastructuur.

Durfskapitaal

President Hoyer onderstreepte het belang van het European Tech Champions Initiative (ETCI) en riep lidstaten op om zich hierbij aan te aansluiten. ETCI heeft als doel het vergroten van de slagkracht van Europese durfskapitaalfondsen waardoor Europese innovatieve bedrijven meer toegang tot durfskapitaal krijgen en minder afhankelijk worden van niet-Europese partijen.

Zoals de Minister van Economische Zaken op 26 mei jl. aan uw Kamer heeft gemeld is ETCI een initiatief van Frankrijk, Duitsland en de EIB dat zich bij uitstek richt op cruciale bedrijven in technologiegebieden die van belang zijn voor strategische autonomie vanwege het hiermee kunnen behouden en creëren van technologische soevereiniteit.² Frankrijk, Duitsland en Spanje hebben ieder een investering van EUR 1 mld. toegezegd, alsook Italië (EUR 150 mln.), België (EUR 100 mln.) en de EIB groep (EUR 500 mln). Het Europees Investeringsfonds (EIF), als onderdeel van de EIB-groep, is de manager van het fonds.

In 2022 heb ik de aankondiging van ETCI medeondertekend. Samen met de Minister van Economische Zaken verken ik specifiek een mogelijke deelname van Nederland. Zoals de Minister van Economische Zaken uw Kamer heeft geïnformeerd is Nederland vanaf het begin betrokken bij de vormgeving van ETCI en zou een deelname veel meerwaarde kunnen bieden voor Nederlandse innovatieve bedrijven evenals het bredere financiële ecosysteem. De Minister van Economische Zaken zal u hierover op een later moment informeren.

Energie

De EIB heeft in oktober 2022 besloten om gedurende de komende vijf jaar een extra bedrag van EUR 30 miljard beschikbaar te stellen vanuit het eigen vermogen ter ondersteuning van het Europese REPowerEU pakket. Investerings zijn gericht op hernieuwbare energie, energie-efficiëntie, netwerken en opslag, laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen en nieuwe duurzame technologieën. Deze financiering zal volgens de EIB naar verwachting tot 2027 maximaal EUR 115 miljard aan privaat kapitaal moeten mobiliseren. Hiermee levert de EIB Groep een aanzienlijke bijdrage aan het bereiken van de doelstellingen van het REPowerEU-plan en het verminderen van de afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen.

De EIB onderzoekt momenteel om de bijdrage van de Bank aan REPowerEU verder te verhogen en activiteiten te verbreden in navolging van de oproep van de Europese Raad in het kader van de *Green Deal Industrial Plan*.³ Tijdens de jaarvergadering heb ik het belang van de voortrekkersrol van de EIB in de Europese energietransitie onderstreept

² Kamerstukken 32 637 en 33 009, nr. 567.

³ EUCO 1/23 pdf (europa.eu)

en de Bank opgeroepen om meer te doen waar mogelijk, door ook te kijken naar nieuwe mogelijkheden zoals de financiering van waterstof en kritieke strategische grondstoffen.

Financieel jaarverslag

Uit het financieel jaarverslag 2022 blijkt dat de financiële resultaten van de EIB over vorig jaar een positief en stabiel beeld laten zien ondanks alle uitdagingen. De EIB boekte een netto resultaat van EUR 2.4 mld. in 2022. Het eigen vermogen groeide hiermee van EUR 76.1 mld. in 2021 naar EUR 78.4 mld. in 2022. De leningenportefeuille van de EIB nam iets toe (van EUR 556.4 mld. in 2021 naar EUR 562 mld. in 2022. Dankzij een conservatief risicobeleid bleven de kapitaal- en liquiditeitsratio's gunstig (CET ratio van 35.1% en *liquidity coverage ratio* van 348%).

Wat betreft de financiële situatie van de EIB wijst het Audit Comité (AC) op de gevolgen voor het *business model* van de Bank door externe factoren. De Bank heeft te kampen met de gevolgen van hoge inflatiedruk, de oorlog in Oekraïne en de snel stijgende rentetarieven. Terwijl Covid zich in verschillende delen van de wereld terugtrekt, blijft de aanhoudende impact van de pandemie op de klanten van de Bank bestaan. Over het algemeen blijft de impact op de economie van de EU voelbaar vanwege verstoorde toeleveringsketens en de huidige geopolitieke onzekerheid. In de context van de veranderende externe factoren is een robuust kostenbeheer volgens het AC van belang om de middelen van de Bank efficiënter te beheren. Ook acht het Audit Comité het raadzaam om een Chief Financial Officer (CFO) voor de EIB Groep aan te stellen, zodat één bestuurder het overzicht kan houden over alle financiële activiteiten van de Bank.

Het AC concludeerde dat het jaarverslag een correct en waarheidsgetrouw beeld geeft van de financiële positie van de EIB. Ook de externe auditor KPMG heeft het financiële jaarverslag goedgekeurd, evenals de Raad van Bewindvoerders en Raad van Gouverneurs.

Review and Evaluation Process (REP) Assessment Report

In 2019 werd het EIB-beoordelings- en evaluatieproces (EIB REP) opgezet als onderdeel van het besluit om het toezicht op de EIB-Groep te versterken en een extra rol toe te voegen aan het AC met als taak de naleving van de *best banking practices* door de bank te controleren. De REP van de EIB is gebaseerd op toezichtsbeleid van de ECB (het *Supervisory Review and Evaluation Process*, SREP). Het AC presenteerde het REP-beoordelingsrapport van de EIB tijdens de EIB-jaarvergadering, in de vorm van een pilootrapport.

In het EIB REP-pilootrapport van 2022 werd geconcludeerd dat de EIB-Groep nog steeds zeer gezonde kapitaal- en liquiditeitsposities heeft, die kunnen rekenen op een levensvatbaar maar veranderend bedrijfsmodel. De EIB-Groep moet desondanks waakzaam blijven voor de snel veranderende macro-economische en geopolitieke ontwikkelingen. Naarmate de EIB-Groep in omvang en reikwijdte blijft groeien, wordt het steeds belangrijker om systematisch te focussen op een efficiënte organisatie en het mitigeren van risico's. In het EIB REP- pilootrapport van 2022 werd aanbevolen om de EIB-Groep verder te convergeren met de *best banking practices*.

Verkiezing nieuwe President

Het was de laatste jaarvergadering onder leiding van President Hoyer, wiens termijn aan het einde van dit jaar afloopt. Diverse gouverneurs

dankten hem voor zijn 12 jaar aan het roer van de Bank. Momenteel loopt een verkiezingsprocedure voor zijn opvolger. In augustus zullen genomineerde kandidaten formeel bekend gemaakt worden. Tijdens de Ecofin op 15-16 september wordt beoogd om hierover een informeel besluit te nemen.

Activiteiten van de EIB in Nederland

In 2022 investeerde de EIB EUR 65.1 mrd wereldwijd. Hiervan ging EUR 1,19 mld. naar projecten in Nederland, onder andere ten behoeve van durfkapitaal aan innovatieve bedrijven, onder meer op het gebied van cybersecurity, medische innovatie, ruimtevaart en wetenschappelijke toepassingen. De EIB was verder actief in Nederland op het gebied van klimaat en investeerde ook veel in de Nederlandse zorg (o.a. langdurige speciale zorg en regionale ziekenhuizen). De EIB Groep (EIB en EIF) investeerde in 2022 in totaal EUR 1,46 mld. in Nederland. Het volume in 2022 was lager dan in 2021 (2,8 miljard euro). De EIB verklaart dit resultaat o.a. door de ruime beschikbaarheid van alternatieve financiering – Nederlandse banken beschikken over een hoge kredietwaardigheid en hebben toegang tot schatkistbankieren – en de verschuiving van de EIB activiteiten naar durfkapitaal dat gepaard gaat met lagere volumes per deal vanwege de hogere risico's. Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

De Minister van Financiën
S.A.M. Kaag